

Список використаних джерел:

1. Субботина Н.С. Прилагательное в аспекте лингвокультурологии / Н.С. Субботина // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. – 2015. – №2. – С. 74-77.
2. Charnock R.S. A Glossary of the Essex Dialect / Richard Stephen Charnock. – London : Trübner & Co., 1880. – 91 p.
3. Gepp E. A Contribution to an Essex Dialect Dictionary / Edward Gepp. – London : George Routledge & Sons, 1891. – 102 p.
4. Parish W. D. A Dictionary of the Kentish Dialect and Provincialisms in Use in the Country of Kent / W. D. Parish, W. F. Shaw. – Lewes : Farncombe & Co., 1888. – 248 p.
5. Parish W. D. A Dictionary of the Sussex Dialect / W. D. Parish. – Lewes : Farncombe & Co., 1875. – 177 p.

Вільховченко Н.П.

кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»

СЛОВТВІРНІ ГНІЗДА КВАЗІСПЕЦІАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ В АНГЛОМОВНОМУ НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНОМУ ТЕКСТІ

Швидкий розвиток науки і техніки сучасного світу відображається у художніх творах, передусім у науковій фантастиці, що сприяє появі новотворів, які приваблюють увагу сучасних лінгвістів. У цьому контексті важливим є аналіз функціонування квазіспеціальної лексики, створеної автором, у науково-фантастичному тексті.

Квазіспеціальну лексику розглядаємо як особливу частину спеціального лексикону наукової фантастики, який реалізує основні характерні ознаки наукової фантастики (художність, фантастичність та художню імітацію науковості) [1]. Зазначимо, що здебільшого одиниці квазіспеціальної лексики мають у мовній системі словотвірну аналогію, тобто в структурному та семантичному плані імітують певний словотвірний зразок.

Дослідження засвідчило, що іноді письменники від однієї основи квазіспеціальної лексики можуть утворювати словотвірне гніздо (сукупність спільнокореневих слів, упорядкованих за їхнім походженням). Як зазначає Т. Г. Юрченко, компоненти словотвірних гнізд які належать до одного або різних граматичних класів, зберігають спільний семантичний «ген» кореневої морфеми [3, с. 10]. Виявлено, що у науково-фантастичному тексті вихідна основа слова може бути як існуючою у мові, так і вигаданою автором. Причому словотвірні гнізда квазіспеціальної лексики зазвичай містять по 2–3 слова. Наприклад: *Blerontin* [9] → *Blerontian*; *Nirii* [10] → *Niriian*; *Delas* [12] → *Delassian*, *Straum* → *Straumer*, де *Blerontin*, *Nirii*, *Delas*, *Straum* – назви планет, а *Blerontian*, *Niriian*, *Delassian*, *Straumer* – мешканці даних планет; *bolo* → *anti-bolo* [13], *bistromathics* [4] (потужна обчислювальна сила) → *bistromathic* → *bistromath* (назва космічного човна). Одні словотвірні

гнізда квазіспеціальної лексики утворено на базі основ власне астронімів, наприклад, *Venus* → *Venusians* [15], *Mars* [7] → *Martian*, інші – на базі основ okazional'nogo типу (фонетичного та фонетико-морфологічного типу) [2].

Наведемо декілька прикладів словотвірних гнізд, утворених на базі основ семантичного типу утворення: *smart* [11] (*комп'ютерна програма*) → *smartcab*; *to materialize* → *materialization*; *android* [8, 6] → *droid*, *hibernation* [6] → *hibership*, а також

nano [6] → *antinano*; *derm* [7] → *dermadisk*;

↓ ↓

nano-dependent dermatodes

CRYPT [11] → *cryptanalyst*,

↓

cryptonomicon

На нашу думку, утворення цілих словотвірних гнізд із одиниць квазіспеціальної лексики, окрім номінації фантастичних об'єктів, використано для посилення ефекту достовірності описуваного фантастичного світу, що й відіграє важливу семантико-стилістичну роль. Адже автор імпліцитно вводить у науково-фантастичний світ відомості про взаємозв'язки об'єктів та явищ у фантастичному світі, які є відображеними у зв'язках однокореневих лексем, що робить фантастичний світ «багатовимірним», збагачуючи його мовну картину.

Зазначимо, що у науково-фантастичному тексті трапляються випадки, коли пропущено певні ланки у словотвірному ланцюгу. У деяких лексем, утворених від квазіспеціальних коренів, відсутня вихідна ланка словотвірного гнізда. Наприклад, в оповіданні С. Йорка і В. Сміта “The Sky is Falling” трапляються слова *Melconians* – *іншопланетні істоти*, *Melconian* – *ознака*. Вочевидь, вони походять від назви планети *Melcon*, проте це слово у тексті не зафіксовано. Наведемо інші приклади подібного словотвору квазіспеціальної лексики від відсутніх у тексті квазіспеціальних твірних основ: *meteoranalyst* (*іншопланетна професія*) ← *meteoranalysis*; *dynomagnetic* [12] ← *dynomagnet*. Зокрема, наявність професії *meteoranalyst* припускає «існування» науки *Meteoranalysis*, а прикметник *dynomagnetic* мав би походити від іменника *dynomagnet*, що є відсутнім у творі.

Таке явище у словотвірному процесі притаманне виключно науково-фантастичному тексту. Усі пропущені ланки словотворення наче «існують» у фантастичному світі, тож утворення словотвірних гнізд виконує стилістичну роль посилення відчуття достовірності зображуваної дійсності. Причому, вони наповнюють фантастичний світ взаємозв'язками та новими фантастичними реаліями. Водночас підсвідомо читач домислює ці одиниці, уявляє об'єкти, що вони номінують.

Список використаних джерел:

1. Вільховченко Н. П. Функціональні параметри квазіспеціальної лексики в тексті наукової фантастики / Вільховченко Н. П. // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – 2015. – Вип. 52. – Серія «Філологічна». – С. 55–56.
2. Вільховченко Н. П. Оказіональний спосіб формування квазіспеціальної лексики у науково-фантастичному тексті [Текст] / Н. П. Вільховченко // Молодий вчений. – 2016. – №2. – С. 368–370.
3. Юрченко Т. Г. Оказіоналізми у творчості Павла Загребельного: структурно-семантичний і стилістичний аспекти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Т. Г. Юрченко. – К., 2003. – 18 с.
4. Adams D. Life, the Universe, and Everything / D. Adams. – London : Pan Books, 1982. – 160 p.
5. Clarke A. The Songs of Distant Earth / A. Clarke. – London : Voyager, 2001. – 242 p.
6. Dietz W. Steelheart / William Dietz. – New York : Ace Books, 1998. – 324 p.
7. Gibson W. Neuromancer / W. Gibson. – New York : Ace Books, 1984. – 271 p.
8. Idle E. The Road to Mars / Eric Idle. – London : Boxtree, 1999. – 309 p.
9. Jones T. Starship Titanic / Terry Jones. – New York : Ballantine Books, 1998. – 246 p.
10. McCaffrey A. Acorna`s World / A. McCaffrey, E. Scarborough. – New York : Harper Collins Publishers, 2000. – 306 p.
11. Stephenson N. Cryptonomicon / N. Stephenson. – New York : Avon, 1999. – 918 p.
12. Thies M. Incursion // Bolos: Old Guard / M. Thies. – New York : Baen, 2001.– 135 p.
13. York J. Steven. The Sky is Falling // Bolos: Old Guard / York J. Steven, Smith D. Wesley. – New York : Baen, 2001. – P. 165–290.
14. Varley J. In the Bowl [Електронний ресурс] / J. Varley. – Режим доступу: <http://www.lib.ru/INOFANT>
15. Vinge V. A Fire Upon the Deep [Електронний ресурс] / V. Vinge. – Режим доступу: <http://www.lib.ru/INOFANT>

Горайко Я.В.

студентка,

Національний університет «Острозька Академія»

ЛЕКСИКА ЯК СПОСІБ ВІДОБРАЖЕННЯ АВТОРСЬКОГО ІДІОЛЕКТУ В РОМАНІ Д.Г. РОБЕРТСА «ШАНТАРАМ»

Художня мова реалізує творчий потенціал письменника, і формується на основі відбору ним певних лексичних, стилістичних та інших одиниць, які дозволяють письменнику втілити комунікативний задум твору у реальність. Лексика – це невід’ємна складова будь-якого художнього тексту. Виникнення і розвиток лексичної одиниці відбувається під впливом численних факторів, таких як історія, культура, народні традиції та ін. Відповідно, добираючи лексику, письменник може умисно використовувати такі одиниці, які характеризуються історичною специфікою або національно-культурними конотаціями. Разом з тим, лексичні одиниць формують єдиний художній твір, а тому їх призначення передати задум автора та досягти естетичного впливу на почуття читача. Сьогодні проблема вивчення лексичних одиниць в